

پژوهشکده آمار

جمهوری اسلامی ایران

مرکز آمار ایران

پژوهشکده آمار

«طرح بررسی گذران وقت»

در ایران

خرداد ۱۳۸۱

فهرست مطالب

شماره صفحه	عنوان
۶	مقدمه
۸	تجربیات سایر کشورها
۱۲	ضرورت اجرای طرح در ایران
۱۴	سابقه گردآوری داده‌های گذران وقت در ایران
۱۵	طرح پیشنهادی
۱۵	- اهداف طرح
۱۵	- ویژگیهای طرح
۱۷	- روش نمونه‌گیری
۳۵	- تعاریف و مفاهیم
۳۵	- طبقه‌بندیها
۵۰	- جداول نهایی
۷۹	- اقلام آماری
۸۱	منابع و ماخذ
۸۴	پیوستها
۸۴	- راهنمای آمارگیری
۸۶	- راهنمای فرم ۱
۱۰۵	- راهنمای تکمیل فرم ۲
۱۱۹	- پرسشنامه طرح
۱۲۶	- نمونه فرم تکمیل شده

به نام خداوند جان و خرد

پیشگفتار

برنامه‌ریزی در سطح ملی نیازمند جمع‌آوری اطلاعات در سطح ملی است و به همین دلیل در طی زمان دولتها اقدام به تاسیس سازمانهای تولید کننده آمار رسمی نمودند. این سازمانها اغلب بر اساس سفارش دستگاههای برنامه‌ریزی به تولید آمار می‌پردازند لکن بعضی آمارگیرها به منظور ساختن چارچوب آماری برای انجام نمونه‌گیریها اجرا می‌شود. بنابراین انواع آمارهای رسمی یا به سفارش برنامه‌ریزان تهیه می‌شوند و یا آمارهای ابزاری و واسطه‌ای (تهیه چارچوبها، ...) هستند. از نقطه نظر دوره زمانی آمارگیری می‌توان آمارهای رسمی را به:

۱ - آمارهای موردی (چاههای آب، ...)

۲ - آمارهای متناوب (سرشماری نفوس، هزینه و درآمد، اشتغال، ...)

تقسیم نمود.

معمولاً مدیران موفق برای اطمینان از دستیابی به اهداف مورد نظر خود به بارومترهایی نیاز دارند تا به کمک آنها ضمن کنترل روند امورات جاری، نتیجه تصمیمات خود را فوراً ببینند. در لغت، بارومتر^۱ (که در اصل یک دستگاه اندازه‌گیری در هواشناسی است) به معنای " نشانگر تغییرات " است. دولتها نیز به مثابه مدیران به بارومترهایی در سطح ملی نیازمندند. به همین دلیل اعتبار مراکز آمارهای رسمی عموماً در ساخت بارومترها است. بدیهی است تمامی آمارهای متناوبی که مراکز آمارهای رسمی تولید می‌کنند، می‌تواند به یک بارومتر خوب تبدیل شود. ویژگیهای یک بارومتر خوب عبارت است از:

۱ - دقت در اندازه‌گیری

۲ - نشان دادن تغییرات بطور مداوم

۳ - بی طرف بودن

۴ - نمایش به موقع

^۱ Barometer

در این راستا اگر نقش پژوهشکده آمار در آمارهای رسمی کمک به ارتقاء بهره‌وری تولیدات آماری مرکز آمار ایران از طریق:

- ۱ - کاهش هزینه ها
- ۲ - افزایش دقت
- ۳ - تسریع در انتشار نتایج
- ۴ - افزایش تولیدات آماری
- ۵ - تولید آمارهای موثر

تلقی شود، انجام پژوهشهایی برای اجرای طرحهای آماری و ایجاد بارومترهای جدید، امری بسیار مفید خواهد بود.

پژوهشکده آمار از ابتدای سال ۱۳۸۰ پژوهش درباره طرح بررسی گذران وقت را در دستور کار خود قرار داد که پس از تصویب در شورای پژوهشی از شهریور ۱۳۸۰ آغاز شد. گزارش حاضر حاصل این پژوهش است.

این پژوهش با مدیریت جناب آقای دکتر محمدرضا فقیهی و با همکاری و مشارکت فعالانه آقایان محمدحسین امینی و علیرضا رضایی در تهیه طرح موضوعی و طرح فنی انجام شده است که بدینوسیله از زحمات بی دریغ آنان سپاسگزاری می‌شود. همچنین لازم است که از سرکار خانم الهام عزیزاده که زحمت تایپ گزارش را متقبل شدند، قدردانی شود.

گروه پژوهشی آمارهای اقتصادی

۱- مقدمه

یکی از اهداف طرح‌های گذران وقت یافتن میزان کار بدون دستمزد انجام شده در کشورهاست که بخصوص در مورد زنها اهمیت زیادی دارد و بعلاوه تصویر ناقص ارائه شده توسط شاخصهای قراردادی اقتصادی را اصلاح و کامل می‌کند. بطور کلی می‌توان گفت که هدف اصلی طرح گذران وقت برآورد اینست که مردم چه می‌کنند، چگونه وقتشان را صرف می‌کنند، زندگی روزمره‌شان چه شکلی دارد، چه مقدار از وقت آنها صرف کار با مزد، کار بدون مزد، تفریح و فعالیتهای فردی می‌شود و گروههای جمعیتی و کشورها چه تفاوتهایی در این زمینه‌ها با یکدیگر دارند.

جمع‌آوری داده‌های مربوط به گذران وقت از سال ۱۹۲۰ آغاز و تا امروز به مرور بر تعداد کشورهایی که این داده‌ها را جمع‌آوری می‌کنند، افزوده شده است لکن یکی از چالشهای سازمانهای بین‌المللی، استاندارد کردن متدولوژی طرح گذران وقت در جهان بوده است.

به طور کلی مبانی نظری که بر جمع‌آوری داده‌های گذران وقت تاکید دارند را می‌توان به دوگروه عمده تقسیم نمود: زمینه‌هایی که به "تغییرات اقتصادی" علاقه‌مندند و دیگر زمینه‌هایی که به "تغییرات اجتماعی" اهمیت می‌دهند. برای درک بهتر به ذکر دو نمونه می‌پردازیم:

• **تغییرات اقتصادی:** برای بیش از نیم قرن، کمی کردن پیشرفت اقتصادی به معنای اندازه‌گیری درآمد ملی بود. ولی تکیه بر نقل و انتقالات نقدی و حذف کالاها و خدماتی که جوامع و خانواده‌ها برای مصرف خودشان تولید می‌کنند، بخش قابل ملاحظه‌ای از تولید را نادیده می‌گرفت و این از کاستی‌های نظام حسابهای ملی (S.N.A) به شمار می‌رفت.

در جهان میلیون‌ها نفر به کار کشاورزی اشتغال دارند که محصولات آن فقط صرف امرار معاش خودشان می‌شود. از طرف دیگر فعالیتهای بخش "غیرمتشکل" از مهمترین زمینه‌هایی بود که از دید نظام حسابهای ملی پنهان می‌ماند و بعلاوه تولید در واحدهای اقتصادی خرد و سنتی برای خود مصرفی نیز نمی‌توانست به طور مطلوبی پوشش داده شود. حتی در کشورهای پیشرفته نیز کار بدون دستمزد، بخصوص کار بدون دستمزد زنان که برای خودشان یا خانواده‌های دیگر انجام می‌دهند، ارزش‌گذاری نشده است. اما بدیهی است که این فعالیتها اگر چه جنبه‌های مبادلاتی ندارند ولی سهم قابل توجهی در گذران وقت زنان داشته‌اند. به همین دلیل چهارمین کنفرانس جهانی زنان (پکن، ۴ تا ۱۵ سپتامبر ۱۹۹۵) دولتها را به جمع‌آوری اطلاعات مربوط به گذران وقت تشویق نمود. سازمان ملل نیز به منظور قابل مقایسه کردن آمارهای کشورهای مختلف "طبقه‌بندی بین‌المللی برای

فعالیت‌های گذران وقت "را تهیه کرده است [۵] که برای بدست آوردن وقت صرف شده در همه انواع فعالیت‌های اقتصادی بامزد و بدون مزد طراحی شده است.

• **تغییرات اجتماعی:** محل اصلی کار بدون مزد، خانوار است. بنظر نمی‌رسد که اصول حاکم بر خانوار کار را بین زنان و مردان تقسیم کرده باشد، بلکه منابع در اختیار خانوار عموماً در درجه اول یا در بازار عرضه می‌شود (تولیدات بازاری) یا در غیربازار استفاده می‌شود (تولیدات غیر بازاری). در استرالیا و سایر کشورهای OECD^۱، به طور متوسط دو سوم کل زمانهای اختصاص یافته به فعالیت‌های روزانه را کارهای بدون مزد تشکیل داده است. در میان فعالیتهای مفید خانوار کارهای مربوط به مرتب کردن خانه، تعمیر و نگهداری تاسیسات خانه، مراقبت از خودرو و تعمیر و نگهداری استخر ترجیحاً جزء " کارهای مردان " و متقابلاً امور داخلی خانوار مانند شستشوی لباس، مراقبت از بچه‌ها، نظافت خانه و آشپزی ترجیحاً جزء " کارهای زنان" است. ورود انبوه زنان بویژه زنان متأهل به بازار کار، بعنوان " بزرگترین تغییر اجتماعی پس از جنگ جهانی دوم " یاد می‌شود و بسیاری را به گفتگو درباره یک " انقلاب " در تقسیم جنسی نیروی کار واداشته است. به عنوان مثال طرح چند ملیتی گذران وقت یورواستات^۲ در حال حاضر روی مسائل مرتبط به انقلاب در ترکیب جنسی نیروی کار متمرکز است [۸].

جنبه های مختلف اقتصادی و اجتماعی داده‌های حاصل از اجرای طرح گذران وقت، کشورها را بطور روز افزون به جمع آوری این داده‌ها ترغیب می‌کند. سازمانهای بین المللی و در راس آنها سازمان ملل نیز با فراهم کردن و در اختیار قرار دادن تجربیات و دانش سایر کشورها، به کشورهایی که به اهمیت این طرح پی برده و به اجرای آن تصمیم می‌گیرند، کمک می‌کنند. این کمکها که بیشتر جنبه علمی و فنی دارد، اکثراً در قالب مشاوره های کارشناسی و اعزام متخصص به کشورهای متقاضی، ارائه استانداردها و طبقه‌بندی های مرتبط و برگزاری کنفرانسهای علمی در این زمینه، صورت می‌گیرد.

¹ Organization for Economic Cooperation and Development Eurostat

² Eurostat

۲- تجربیات سایر کشورها

بررسی گذران وقت در کشورهای جهان دارای پیشینه و تجربه‌های متفاوتی است. کشورهای توسعه یافته که پایه گذار این بررسیها بوده‌اند، از تجربه غنی‌تری برخوردارند و در دهه‌های گذشته تعاریف و مفاهیم و طبقه‌بندیها و روشهای انجام این مطالعات را تدوین کرده و به تکامل رسانیده‌اند. این گروه از کشورها با انجام این بررسیها به صورت پیوسته و منظم، داده‌های آماری ارزشمندی بدست آورده‌اند که در برنامه‌ریزیها و مطالعات اقتصادی و اجتماعی از آن بهره می‌برند. کشورهای در حال توسعه با بهره‌گیری از تجربیات بدست آمده در کشورهای پیشرفته در این عرصه گام نهاده‌اند و به تدریج بر شمار این کشورها افزوده می‌شود. از اینرو شمار کشورهای در حال توسعه که به جرگه کشورهای دارای تجربه انجام بررسی‌های گذران وقت پیوسته‌اند، اندک و تجربه انجام این مطالعات در آنها جوانتر است. در جدول پیوست این قسمت، ویژگیهای انجام بررسیهای گذران وقت در چند کشور جهان مورد مقایسه قرار گرفته است. اطلاعات این جدول چکیده گزارشها و نیز پرسشنامه‌هایی است که از سوی بخش آمار سازمان ملل متحد برای این کشورها فرستاده شده و این کشورها به پرسش‌های آن پاسخ داده‌اند. کشورهای مورد مقایسه در این جدول در برگیرنده آفریقای جنوبی، ژاپن، کانادا، مکزیک و هند است که از نظر توسعه اقتصادی و اجتماعی در سطوح متفاوتی قرار دارند و در دسته‌بندی کشورهای جهان از این دیدگاه در گروههای متفاوتی جای می‌گیرند.

[۱۰، ۲۴، ۲۵، ۲۷، ۳۲ و ۳۳]

مقایسه ویژگیهای طرح بررسی گذران وقت و اجرای آن در ۵ کشور جهان تا پایان

سال ۲۰۰۰

ویژگیهای طرح مطالعاتی		آفریقای جنوبی	ژاپن	کانادا	مکزیک	هند
۱	شمار اجرای طرح	۱ بار	۵ بار	۳ بار	۲ بار	۱ بار
۲	سالهای اجرای طرح	۲۰۰۰	از سال ۱۹۷۶ هر ۵ سال یکبار، آخرین طرح سال ۱۹۹۶ اجرا شده است	۱۹۹۸ و ۱۹۹۲ و ۱۹۸۶	۱۹۹۸ و ۱۹۹۶	۱۹۹۸
۳	شیوه اجرای طرح	اجرای طرح مستقل بررسی گذران وقت	اجرای طرح مستقل گذران وقت (در ژاپن ۲ طرح یکی توسط دفتر آمار و دیگری توسط شبکه تلویزیونی NHK اجرا می شود)	همراه با طرح بررسی اجتماعی (طرح بررسی اجتماعی از سال ۱۹۸۶ اجرا می شود و در سه سال یاد شده بر روی بررسی گذران وقت متمرکز شده است).	همراه با طرح بررسی هزینه و درآمد خانوار	اجرای طرح مستقل بررسی گذران وقت
۴	اهداف اجرای طرح	اندازه گیری زمان سپری شده افراد برای فعالیتهای مختلف در طول روز به کارگیری داده های کار بامزد و بدون مزد برای تهیه حسابهای اقماری یافتن دیدگاه درباره فعالیتهای تولیدی و اوقات فراغت بررسی نظام فعالیتهای تولیدی در اقتصاد معیشتی و بخش غیر متشکل	به دست آوردن اطلاعات جامع درباره زندگی روزانه افراد که از طریق بررسیهای اقتصادی گردآوری نمی شود	گردآوری اطلاعات درباره روند تغییرات اجتماعی در کانادا در طول زمان یافتن اطلاعات ویژه درباره مسایل اجتماعی	گردآوری اطلاعات درباره فعالیتهای روزانه افراد دانستن میزان کمک اعضای خانوار به هزینه خانوار و چگونگی آن	یافتن چارچوب نظری و روش مناسب برای اجرای طرح بررسی گذران وقت آگاهی درباره کار بامزد و بدون مزد زنان و مردان و ماهیت آن در شهر و روستا بررسی اشتغال و رفاه اجتماعی با داده های طرح نقش زنان و کودکان در کارهای خانوار بررسی کار بازاری و غیربازاری طبق SNA بررسی نیروی کار و درآمد ملی و تهیه حسابهای اقماری با داده های طرح

ویژگیهای طرح مطالعاتی		آفریقای جنوبی	ژاپن	کانادا	مکزیک	هند
۵	سطح جغرافیایی اجرای طرح	کل کشور (۹ استان)	کل کشور (کلیه مناطق)	کل کشور (بجز ۳ منطقه)	کل کشور	۶ ایالت کشور
۶	روش نمونه‌گیری		تصادفی طبقه‌بندی شده ۲ مرحله‌ای	تصادفی	تصادفی طبقه‌بندی شده ۳ مرحله‌ای	
۷	واحد نمونه‌گیری	واحد مسکونی	خانوار	خانوار	خانوار	خانوار
۸	واحد آماری	افراد ۱۰ ساله و بیشتر	افراد دهساله و بیشتر	افراد ۱۵ ساله و بیشتر	افراد ۸ ساله و بیشتر	افراد ۶ ساله و بیشتر
۹	روش گردآوری آمار	تکمیل پرسشنامه از مصاحبه رو در رو با پاسخگو	تکمیل پرسشنامه توسط پاسخگو	تکمیل پرسشنامه از طریق مصاحبه تلفنی	تکمیل پرسشنامه از طریق مصاحبه با پاسخگو	تکمیل پرسشنامه از طریق مصاحبه با پاسخگو
۱۰	تقسیمات زمانی پرسشنامه آماری	۳۰ دقیقه				یک ساعت
۱۱	شمار روزهای آمارگیری	۱ روز	۲ روز پیوسته	۱ روز	۱ روز	۱ روز
۱۲	مدت زمان آمارگیری	۲۴ ساعت (۴ صبح تا ۴ صبح روز بعد)	۴۸ ساعت	حداقل ۲۰ ساعت از ۲۴ ساعت	از زمان بیدار شدن تا زمان رفتن به بستر	۲۵ ساعت (۳ صبح تا ۴ صبح روز بعد)
۱۳	مقاطع آمارگیری در طول سال	۳ مقطع (ماههای فوریه، ژوئن و اکتبر)	یک مقطع (۲ روز در دوره ۹ روزه از ۲۸ سپتامبر تا ۶ اکتبر)	در هر یک از ۱۲ ماه سال	یک مقطع (روزهای هفته)	۴ مقطع در طول سال (از جولای ۹۸ تا ژوئن ۹۹)
۱۴	شمار نمونه‌ها	۱۰۸۰۰ واحد مسکونی	۹۹۰۰۰ خانوار و ۲۷۰۰۰۰ نفر	۱۰۷۴۹ نفر	۱۲۰۰۰ خانوار	۱۸۶۰۰ خانوار
۱۵	میانگین مدت زمان مصاحبه	کمتر از یک ساعت			۱۵ دقیقه برای یک نفر	۴۵ دقیقه برای یک نفر و ۲ ساعت برای یک خانوار
۱۶	هزینه اجرای طرح				۳۶۰۰۰۰ دلار (شامل هزینه اجرای طرح هزینه و درآمد)	۱۴۰۰۰۰ دلار آمریکا (۶ میلیون روپیه)
۱۷	نرخ پاسخگویی به پرسشهای طرح	۸۴ درصد		۷۷ درصد	۸۵ درصد	تقریباً ۱۰۰ درصد
۱۸	طبقه‌بندی مورد استفاده برای "فعالیت‌های روزانه"	طبقه‌بندی بین‌المللی فعالیتها برای بررسی داده‌های گذران وقت (سازمان ملل)	طبقه‌بندی تدوین شده شامل ۳ طبقه و ۲۰ گروه فعالیت	طبقه‌بندی تدوین شده شامل ۹ گروه فعالیت	بهره‌گیری از طبقه‌بندیهای سازمان ملل (ICATUS) و ایتالیا	بهره‌گیری از طبقه‌بندیهای سازمان ملل، ILO، EUROSTAT و استرالیا برای تدوین طبقه‌بندی فعالیتها در ۹ گروه اصلی
۱۹	شیوه کدگذاری پرسشنامه‌ها	کدگذاری مکان در زمان مصاحبه و کدگذاری فعالیت در پایان روز آمارگیری	پرسشنامه از پیش کدگذاری شده است		کدگذاری پس از اجرای طرح	پرسشنامه از پیش کدگذاری شده است

هند	مکزیک	کانادا	ژاپن	آفریقای جنوبی	ویژگیهای طرح مطالعاتی	
COBOL	RWC (UNIX 2000)			SAS	نرم افزار مورد استفاده برای داده آمایی و استخراج نتایج	۲۰
هنوز برنامه ای تدوین نشده است	هنوز برنامه ای برای اجرا در دست نیست. کار بر روی متدولوژی ۲ طرح اجرا شده قبلی برنامه فعلی است		برنامه اجرای طرح در هر ۵ سال	به سبب پرهزینه بودن اجرای طرح، تلفیق طرح با مطالعات نیروی انسانی که هر ۶ ماه یکبار انجام می شود، پیش بینی شده است.	برنامه مطالعات و اجرای طرح در ۵ سال آینده	۲۱

* خانه های خالی گویای در دسترس نبودن اطلاعات است.

۳- ضرورت اجرای طرح در ایران

بدیهی است ضرورت اجرای طرح گذران وقت در پیوند مستقیم با اهداف اجرای آن است. اهداف اجرای این طرح که مهم‌ترین آنها بررسی میزان مشارکت مردان، زنان و کودکان در انواع فعالیتهای اقتصادی و غیراقتصادی خانوار، برآورد کار بدون مزد افراد بویژه زنان در مقایسه با کار بامزد، دستیابی به اطلاعات جامع درباره نیروی کار مصرف شده در فعالیتهای تولیدی با تاکید بر توزیع جنسی و سنی آن و شیوه گذران زندگی روزانه برحسب فعالیتهای گوناگون افراد است، در ایران نیز مصداق دارد. ضرورت دستیابی به چنین اهدافی با توجه به تغییر شرایط اجتماعی و اقتصادی و دگرگونیهایی که در ساختار اقتصادی و اجتماعی کشور پدید آمده است، افزایش یافته است. چون چنین تغییراتی بر میزان مشارکت زنان در فعالیتهای اقتصادی و غیراقتصادی نیز تأثیر گذارده لذا اندازه‌گیری میزان مشارکت و کمک زنان به اقتصاد خانوار را با اهمیت‌تر کرده است. تأمین نیازهای حسابهای ملی که از اصلی‌ترین اهداف جمع‌آوری اطلاعات گذران وقت است، از ضرورتی است که گسترش نظام حسابهای ملی و حسابهای اقماری وابسته به این نظام آنرا مورد تأکید قرار داده است.

از طرف دیگر، برنامه ریزی اجتماعی در کشورهای در حال توسعه که در قالب برنامه‌های توسعه اقتصادی و اجتماعی آنها ظهور پیدا می‌کند، اغلب بدون داشتن داده‌های لازم صورت می‌گیرد. متأسفانه کشور ما نیز از این قاعده مستثنی نیست. گروهی از اقتصاددانان کشور اصولاً برنامه‌ریزی اجتماعی را امری بیهوده دانسته و اساساً همه امور از جمله امور اجتماعی را تابع شرایط اقتصادی می‌دانند. در حالیکه ضمن اذعان به تأثیر امور اقتصادی در همه امور جامعه، نباید برنامه‌ریزی مستقل و تفکر در سایر امور را از نظر دور داشت. حتی در شرایط رفاه اقتصادی نیز می‌توان در یک جامعه فرهنگی متفاوتی را پیاده کرد. در نتیجه در حکومت‌های خردورز، هدفگذاری اجتماعی و فرهنگی و متعاقباً برنامه‌ریزی برای دستیابی بدانها امری اجتناب‌ناپذیر است.

نکته مهم دیگر در اجرای طرح گذران وقت، اجرای مستمر و متناوب آن است. آنچه که مسئولان جامعه را در راه بهبود شرایط اجتماعی یاری می‌کند، وجود بارومتری است که با اندازه‌گیری متناوب و مستمر، وضعیت فرهنگی - اجتماعی را به آنها نشان دهد تا بتوانند نتیجه تصمیمات خود را دیده و در بهبود و اصلاح آنها اقدام کنند. اجرای موردی طرح‌های مهم آماری، اشتباهی است که ممکن است گریبانگیر طرح گذران وقت نیز بشود.

- بطور کلی ضرورت‌های اجرای این طرح را می‌توان برپایه کاربردهای آن تعریف کرد که از دامنه گسترده‌ای برخوردار است اما به بخشی از این کاربردها می‌توان به صورت زیر اشاره نمود:
- ۱- عمده‌ترین کاربرد نتایج این طرح در مرکز آمار ایران برای تکمیل زنجیره اطلاعات مورد نیاز حسابهای ملی و برآورد تولید محصولات خانوار، کار بدون مزد و تولید غیربازاری توسط دفتر حسابهای اقتصادی است.
 - ۲- وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان صدا و سیما و سایر نهادهای فرهنگی با بهره‌گیری از نتایج این طرح می‌توانند برای اوقات فراغت خانواده‌ها برنامه‌ریزی کنند، در عین‌اینکه سازمانها و نهادهای متعددی می‌توانند از داده‌های این طرح برای برنامه‌ریزی اوقات فراغت گروه‌های سنی و اجتماعی خاص بهره‌برداری نمایند.
 - ۳- داده‌های بدست آمده از اجرای این طرح برای سازمانها و تشکیلات دولتی و خصوصی که به‌گونه‌ای برای بهبود حقوق و جایگاه اجتماعی و اقتصادی زنان فعالیت می‌کنند، بسیار سودمند خواهد بود.
 - ۴- داده‌های گذران وقت روی بعضی فعالیت‌های خاص می‌تواند مورد بهره‌برداری محققینی قرار گیرد که به آن فعالیت توجه یا علاقه‌ای دارند. برای نمونه، پژوهش درباره میزان وقتی که مردم برای ورزش صرف می‌کنند برای سازمان تربیت بدنی می‌تواند جالب باشد.
 - ۵- بنظر می‌رسد گذران وقت پس از مدرسه آن دسته از دانش‌آموزانی که در پوشش دامنه سنی طرح قرار دارند، برای مسئولین وزارت آموزش و پرورش جالب باشد. از این طریق و با پژوهش روی داده‌های مربوط به این امر می‌توان برای آموزش و پرورش بهتر نوجوانان و جوانان برنامه‌ریزی کرد.
 - ۶- گروه دیگر از کاربران عمده نتایج این طرح کسانی هستند که به پژوهش‌های اجتماعی اشتغال دارند .
 - ۷- پژوهشگران اقتصاد خانوار و کارشناسان سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، از جمله کاربرانی هستند که به منظور ارتقاء سطح زندگی خانوارها می‌توانند از نتایج این طرح بهره ببرند.
 - ۸- در سطح جهانی بسیاری از مجامع بین‌المللی برای مقایسه کشورها با یکدیگر به اطلاعات این طرح نیاز دارند .
- روشن است که بندهای بالا تنها به کاربردهای عمده از داده‌های طرح اشاره دارد و نباید کاربرد نتایج طرح را محدود به این موارد دانست.

با توجه به تجربه سایر کشورها درباره طرح گذران وقت این طرح را به سه روش می‌توان اجرا نمود:

۱- اجرای طرح در قالب طرحهای آمارگیری دیگر مربوط به خانوار مانند طرح آمارگیری از

هزینه و درآمد خانوار به صورت افزودن پرسشها و فرمهای مورد نیاز به طرح مزبور؛

۲- اجرای طرح آزمایشی گذران وقت با هدف یافتن طرح بهینه گذران وقت؛

۳- اجرای کامل و مستقل طرح گذران وقت.

درباره روش نخست یعنی اجرای طرح در قالب طرحهای دیگر خانوار به شیوه افزودن پرسشها و فرمهای لازم به طرح مزبور، باید گفت که این کار با توجه به تعداد پرسشها و حجم زیاد راهنمای تکمیل فرمهای مربوط به طرح گذران وقت، روش مناسبی نیست و قطعاً خطای غیرنمونه‌ای را افزایش می‌دهد، در نتیجه چنین روشی پیشنهاد نمی‌شود. درباره روش‌های دوم و سوم، با توجه به نبودن تجربه کافی در این زمینه و لزوم بومی کردن برخی توصیه‌های بین‌المللی و جلوگیری از مشکلات غیر قابل پیش‌بینی، روش دوم یعنی اجرای طرح آزمایشی گذران وقت با هدف یافتن طرح بهینه گذران وقت روش منطقی‌تر و عملی‌تری به نظر می‌رسد ولی از سوی دیگر به لحاظ ضرورت دستیابی به داده‌های این طرح برای کاربردهای گوناگون آن در کوتاهترین زمان ممکن و نیازهای طرح جدول داده - ستانده سال ۱۳۸۰ مرکز آمار ایران که اجرای چنین طرحی را در اولویت قرار داده است، اجرای این طرح به صورت کامل و به طور مستقل ضرورت می‌یابد. بدیهی است که نتایج حاصل از یکبار اجرای طرح می‌تواند به اجرای بهینه آن در نوبتهای بعد کمک نماید. البته در صورتیکه در برنامه اجرای طرح، اجرای آزمایشی آن پیش از اجرای طرح اصلی پیش‌بینی شود، آنگاه شیوه‌های دوم و سوم به کار گرفته خواهند شد.

۴- سابقه گردآوری داده‌های گذران وقت در ایران

در ایران پیشینه‌ای از اجرای طرح گذران وقت وجود ندارد. البته در سالهای اخیر پژوهش‌هایی درباره اوقات فراغت از سوی برخی از دستگاههای اجرایی انجام شده است ولی انجام چنین پژوهش‌هایی عمدتاً برای بهره‌گیری از داده‌های آن در انجام وظایف دستگاهها و برنامه‌ریزی فعالیتهای اجرایی است [۴]. از سوی دیگر باید توجه کرد که اوقات فراغت بخشی از اوقات افراد است و شناخت گذران وقت افراد نیازمند بررسی جامع و همه جانبه فعالیتهای افراد در طول شبانه‌روز و زمان سپری شده برای هر یک از این فعالیتهاست. همانطور که قبلاً هم اشاره شد جمع‌آوری اطلاعات جامع در مورد گذران وقت افراد جامعه ضمن رفع نیازهای حسابهای اقتصادی، دستگاههای اجرایی را از اجرای طرحهای آماری مشابه بی‌نیاز خواهد ساخت.

۵- طرح پیشنهادی

با بررسی تجربیات سایر کشورها و مستندات ارائه شده توسط سازمان ملل، جمع‌بندی پژوهشگران این طرح بصورت ذیل ارائه می‌شود. [۳، ۹، ۱۰، ۱۵، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۹، ۳۲، ۳۳، ۳۶، ۳۷ و ۳۸]

۱-۵- اهداف طرح

هدف کلی

به دست آوردن اطلاعات آماری درباره شیوه گذراندن وقت افراد جامعه، شناخت نوع و مدت زمان فعالیتهای انجام شده توسط آنها بر حسب طبقه‌بندیهای مختلف.

اهداف تفصیلی

- ۱- دستیابی به اطلاعات تفصیلی درباره کار بدون مزد و کار با مزد در دو گروه مردان و زنان در مناطق شهری و روستایی به منظور شناخت ماهیت کار بدون مزد و شیوه مشارکت اعضای خانوار در انجام کارهای خانوار.
- ۲- استفاده از نتایج طرح برای بررسی فعالیتهای اقتصادی غیر متشکل اعضای خانوار در مناطق شهری و روستایی.
- ۳- شناخت بیشتر فعالیتهای اقتصادی بازاری و غیربازاری.
- ۴- شناخت بیشتر ویژگیهای نیروی انسانی کشور.
- ۵- شناخت بیشتر الگوی گذران اوقات فراغت افراد در گروههای اجتماعی و اقتصادی مختلف.
- ۶- ارزیابی و مقایسه تفاوت‌های منطقه‌ای و جغرافیایی و زمانی در زمینه شیوه گذران وقت.

۲-۵- ویژگیهای طرح

جامعه آماری

جامعه آماری این طرح کلیه افراد دهساله و بیشتر خانوارهای معمولی ساکن در نقاط شهری و روستایی کشور است.